

Berta Ágnes

A kettős állampolgárság kérdése a 2014-es szlovákiai köztársasági elnökválasztás tükrében

Összefoglalás: A magyar-szlovák kapcsolatokat az elmúlt évek során számtalan tényező befolyásolta. A legnagyobb port kavaró esemény a szlovák állampolgársági törvény, vagyis a kettős állampolgárság tiltása a szlovák kormány részéről. Ebben a tanulmányban bemutatom az ehhez vezető utat, valamint felvázolok egy lehetséges jövőképet, amelyben kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapuló partnerség garantálná a két ország közötti kooperációt.

Kulcsszavak: honosítás, kettős állampolgárság, köztársasági-elnökválasztás

Summary: During past years Hungarian-Slovak relationships were influenced by so many factors. The most important event was the law on Slovak citizenship, namely the prohibition of the dual citizenship by the Slovak government. In this study I introduce the leading way to this moment and I give a possible future view that would guarantee the cooperation between the two country on the basis of mutual respect and collaboration.

Keywords: naturalization, dual citizenship, presidential election

A kettős állampolgárság kérdése 2004-ben vált fontos részévé a külföldi magyarság életének, mivel a Magyarok Világszövetsége referendumot hirdetett a honosítással kapcsolatban. A kérdés az volt, hogy kaphassanak-e magyar állampolgárságot a külföldön élő magyarok.¹

A népszavazást rövid kampány előzte meg, melynek fő kezdeményezői a jobboldal pártjaiból tevődtek össze. A kormánypártok kevésbé támogatták az ötletet, mondván, hogy a koncepció súlyos terhet róhat az országra. Ennek ellenére a 2004. december 5-i referendum kiírását minden frakció támogatta.²

Végül a negatív kampány hatására választópolgárok túlnyomó része nem járult az urnák elé, így a népszavazást eredménytelennek nyilvánították. Az igen szavazatok száma 51 százalék lett, viszont a teljes lakossághoz viszonyítva ez az eredmény 20 százalék alá esett,

¹ MTI: *OGY - népszavazás a kettős állampolgárságról*, <http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx?Pmd=1>, Letöltve: 2014.06.18.

² Kitekintő: *In Memoriam 2004. december 5.*, http://kitekinto.hu/karpat-medence/2008/12/05/in_memoriam_2004._december_5./#.U6F66ihf9s, Letöltve: 2014.06.18.

így nem érte el a 25 százalékos érvényességi küszöböt. A népszavazás sikertelensége csalódottságot váltott ki a külföldi magyarság körében, mivel számukra pusztán szimbolikus jellegű lett volna az állampolgárság megszerzése, az anyaországhoz való érzelmi kötődés valamint a magyar identitás konszolidációjaként.³

A kettős állampolgárság kérdését 2010-ben emelték új szintre, mikor Orbán Viktor újra a miniszterelnöki székbe került. A kettős állampolgárságról szóló törvény 2010. augusztus 20-án lépett hatályba, mely lehetővé teszi a határon túli magyarok egyszerűsített, kedvezményes honosítását. Azokra a személyekre vonatkozik, akik bizonyítani tudják magyar származásukat, büntetlen előéletűek, igazolják magyar nyelvtudásukat, valamint honosításuk nem sérti Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát.⁴

Az állampolgársághoz való jog az emberiség elementáris jogai közül az egyik legfontosabbnak tekinthető, mivel biztonságérzetet, úgynevezett stabilitást ad. Hiába az Európai Unió állampolgárság és a Schengeni egyezmény által garantált áru, tőke, szolgáltatások és személyek szabad áramlása, szükségesnek érződhet egy adott ország állampolgárságának felvétele is.⁵

E tekintetben fontos megjegyezni, hogy a történelem során számos magyar kényszerült a trianoni határokon kívül rekedni. Ezek az emberek tudatosan, vagy tudat alatt szeretnék újra a magyar társadalom tagjaivá válni, akár csak nemzeti öntudatból is. Vagyis ebből az a konzekvencia vonható le, hogy a külföldi magyarságban igenis él a magyar identitástudat. A kettős állampolgársággal a határon túli magyarok a szimbolikusanál közelebb érezhetik magukat az anyaországhoz, valamint motivációs tényezőnek számít a jövőbeni letelepedés szempontjából.

Az új állampolgársági törvény a magyar kisebbség visszavándorlásának felgyorsulását, az anyaországba történő áttelepülését, valamint a nemzetépítést segíti elő. A nemzetépítők elsősorban a hazatérést és a nemzeti egysítést látják benne, ami a határon túli magyarok reintegrálódását vonja maga után.⁶

³ Bakk Miklós: *A "kettős állampolgárság" kronológiája*, <http://www.kettosallampolgarsag.mtaki.hu/kronologia.html>, Letöltve: 2014.06.18.

⁴ 2010. évi XLIV. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról

⁵ Talpai Lóránt: *A kettős állampolgárság lehetősége különböző szempontok alapján*, Kisebbségkutatás, 2010. 1. szám

⁶ Szarka László: *A kettős állampolgárság jogintézménye a kisebbségi és a migrációs léthelyzetek kezelésének eszköze*, Kisebbségkutatás, 2004. 2. szám.

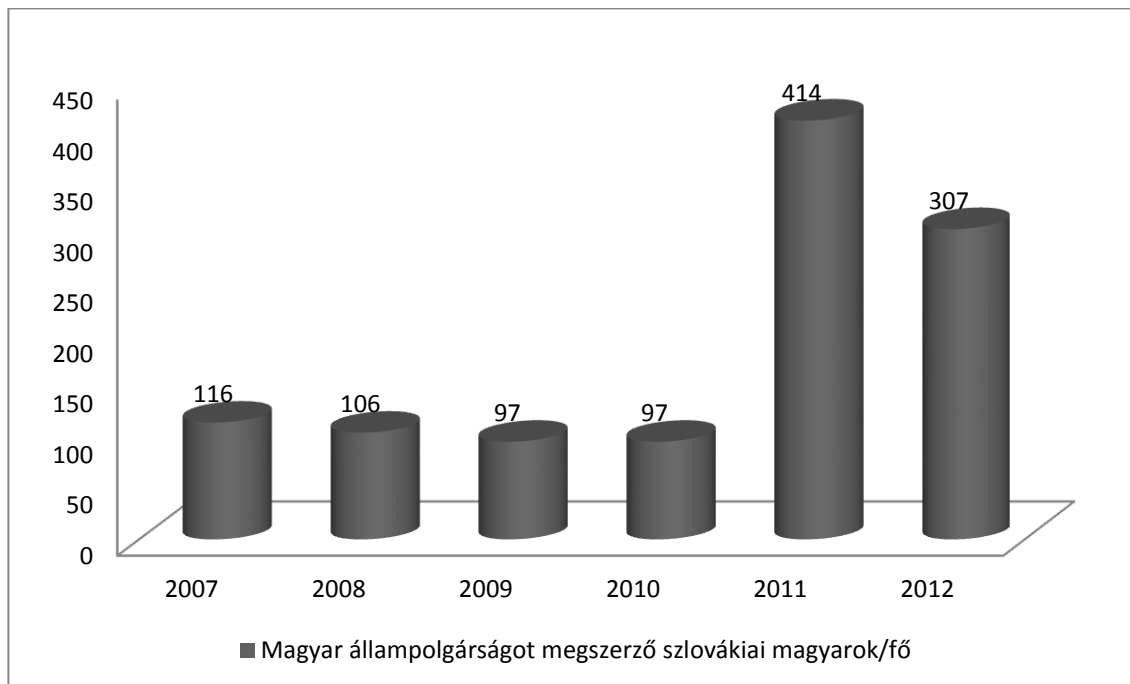
A kettős állampolgárság bevezetése negatív visszhangot váltott ki a szlovák parlamentben. A hatályba lépését követő 24 órában a Fico-kormány javaslatára napvilágra került a szlovák állampolgársági törvény, miszerint a Szlovák Köztársaság állampolgára elveszíti szlovák állampolgárságát, ha önkéntesen felveszi más ország állampolgárságát. Attól a naptól fogva fosztják meg szlovák állampolgárságától, mikor leteszi az esküt.⁷ A Magyar Koalíció Pártján (MKP) és Híd-Most párton kívül az egész politikai elit támogatta az új törvényt. Így ha valaki felveszi a magyar állampolgárságot, akkor rögtön elveszíti a szlovákot. Ezzel a döntésével a kormány választás elé állította a magyar nemzetiségű lakosokat. A törvénymódosítás Szlovákia 8,5 százalékát érintette a legutóbbi, 2011. népszámlálás alapján. Az összes ország közül, ahol magyar kisebbségek élnek, Szlovákia volt az egyedüli, aki tiltakozott a kettős állampolgárság ellen. Ennek fő oka a szlovák parlament elmondása szerint, hogy a magyar kisebbség jelenti a legnagyobb veszélyt országuk autonómiájára.⁸

A szlovák állampolgársági törvény ellenére 2010-től jelentősen megnövekedett a magyar állampolgárságot igénylő felvidéki magyarok száma. A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 2010 előtt átlagosan 100 ember vette fel évente, ezt követően viszont ez a szám a többszörösére növekedett. Nem meglepő ez a jelenség annak ellenére sem, hogy a szlovák kormány tiltja a kettős állampolgárság felvételét. Ugyanis azokban az emberekben, akik ennek ellenére kérvényezték az egyszerűsített honosítási eljárást, erősebb a magyarságtudat és az anyaországhoz való kötődés, mint a szlovák állampolgárság elvesztésétől való félelem.

⁷ *Strata štátneho občianstva Slovenskej republiky*, Ministerstvo vnútra Slovenskej Republiky 2010.

⁸ Monika Borovanová: *Diskurzívna analýza slovensko-maďarského sporu odvojité občianstvo: Aký význam má občianstvo na Slovensku?* https://is.muni.cz/th/385078/fss_m/DP_Borovanova.pdf, Letöltve: 2014. 03. 07.

1. ábra: Magyar állampolgárságot megszerző szlovákiai magyarok/fő

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A 2014. szlovákiai választások jelöltjeinek nagy része úgy gondolta, hogy nem szabadna megbüntetni azokat, akik felvették más ország állampolgárságát. A tizennégy jelölt közül egy se mondott igent arra, hogy fosszák meg a kettős állampolgárokat szlovák mivoltuktól. A törvényt helytelennek tartják, egyértelmű nemmel hat politikus válaszolt: Andrej Kiska, Bárdos Gyula, Pavol Hrušovský, Milan Kňažko, Radoslav Procházka és Helena Mezenská. Sokak úgy gondolják, hogy ezzel a törvénnyel próbálják leplezni a valódi problémákat Szlovákiában, és csak a politikusok gyengeségéről árulkodik.⁹

A köztársaságielnök-választásokat két fordulóban rendezték meg, első fordulójára március 15-én, a másodikra 29-én került sor. Az első fordulóban az évek során először lehetett magyar jelöltre szavazni. Az, hogy szerepelt magyar jelölt a listán, nagyban befolyásolta a második forduló kimenetelét. Március 15-én szinte az összes felvidéki a magyar származású Bárdos Gyulára tette le a voksát, ennek eredményeképp a politikus kis híján elérte a 100 000 szavazatot. A második körbe való bejutáshoz viszont nem volt elegendő, Robert Fico és Andrej Kiska jutott tovább 28, valamint 24 százalékkal. Az, hogy a magyar jelölt kiesett az első körben, Andrej Kiska nyerési esélyét erősítette, mivel a magyar

⁹ MTI: *Kettős állampolgárság: A szlovák elnökjelöltek nagy része nem büntetné más állampolgárság felvételét*, <http://mti.hu/Pages/news.aspx?newsid=383499&lang=hun#383499>, Letöltve: 2014. 03. 10.

nemzetiségű választók a továbbiakban őt támogatták. Végül március 29-én Andrej Kiska nyerte meg a köztársaságielnök-választásokat 59,39 százalékkal, míg Robert Fico 40,61 százalékkal alulmaradt.¹⁰ Az új köztársasági elnököt június 15-én, Pozsonyban iktatták be tisztségébe.¹¹

A köztársaságielnök-választásokat követően ez a helyzet pozitív irányba változhat, mivel az köztársasági elnök, Andrej Kiska nyitni szeretne a kisebbség felé. Nyilatkozatában elmondta, hogy nemzetiségtől függetlenül mindenki köztársasági elnöke szeretne lenni, és mindenki érdekeit védeni kívánja. Olyan elnök kíván lenni, aki nem előhívja a konfliktusokat, hanem megoldja azokat. Elmondása szerint szívesen ülne le a magyar kisebbség képviselőivel, akikkel tárgyalna a felmerülő problémákról, és igyekezne megoldani azokat.¹²

A magyarországi parlamenti választások is befolyásolhatják a jövőben a magyar-szlovák kapcsolat erősödését, mivel újra a Fidesz-KDNP alakíthatott kormányt. 2010-ben Orbán Viktor kezdeményezésének köszönhetően valósult meg az egyszerűsített honosítási eljárás, valamint a határon túli magyarok támogatásában is fontos szerepet tölt be. A másik oldalon Andrej Kiska sem határolódik el a kisebbségi politikától, illetve annak megoldásától, beleértve a kettős állampolgárságot, amely várhatóan még ebben az évben megtárgyalásra kerül.

Andrej Kiska az elmúlt hónapokban bizonyította megválasztásakor a szlovákiai magyaroknak tett ígéreteit, mivel pozitív változás következett be a magyar-szlovák politikai kapcsolatokban, a kettős állampolgárság kérdésének újratárgyalását nyárra tervezik. Ez év januárjában elkészült egy törvényjavaslat azok számára, akik elveszítették a szlovák állampolgárságukat. Ez a módosítás eddig 830 személyt érint, döntő többségben a cseheket és a németeket, valamint 53 magyar nemzetiségű személyt. Az állampolgárság visszaszerzése nem egy automatikus folyamat lesz, csupán kérvényezhető. Továbbá akik a törvény elfogadását követően veszik fel egy más ország állampolgárságát, azokra is vonatkozik majd ez a törvénymódosítás. Az új állampolgársági törvény kritériumai viszont szigorúak lesznek. Akik nemzeti öntudatból vették fel az állampolgárságot, de effektíve Szlovákiában élnek,

¹⁰ Výsledky Volieb: <http://www.vysledkyvolieb.sk/prezidentske-volby/2014/vysledky/2-kolo>, Letöltve: 2014. 06. 19.

¹¹ Magyar Hírlap: Letette elnöki esküjét Andrej Kiska, <http://www.magyarhirlap.hu/letette-elnoki-eskujet-andrej-kiska>, Letöltve: 2014.06.19.

¹² TA3 televízia: Zvolení prezident SR Andrej Kiska <http://www.ta3.com/clanok/1037654/zvoleny-prezident-sr-andrej-kiska.html>, Letöltve: 2014. 04. 03.

azokat a jövőben is megfosztják állampolgárságuktól. A módosítás szerint azok a személyek kaphatják meg a kettős állampolgárságukat, akik állandó lakhellyel rendelkeznek abban az országban, amelynek állampolgárságát felveszik.¹³

Pozitív változást hozott a felvidéki magyarok számára a köztársasági elnök áprilisi nyilatkozata is, amelyben kegyelmet ígért Zsák Malina Hedvignek, akit hamis tanúzással vádoltak, mivel azt állította, hogy 2006-ban nemzeti hovatartozása miatt bántalmazták. Andrej Kiska úgy gondolja, hogy megvalósulhat az optimális magyar-szlovák kapcsolat a racionalitás mentén. Beszédében az alábbiakat nyilatkozta: „Szlovákia nem lesz rosszabb ország attól, ha magyarul is szabad ott beszélni.” Továbbá kezdetét veheti a szlovák és a magyar közgondolkodás átalakulása is, melyben a szlovákok és a magyarok szabadsága nem zárja ki egymást.¹⁴

Kérdéses, hogy vajon a jelenlegi stagnáló helyzet mennyit fog változni a közeljövőben, valamint, hogy az újonnan hivatalba lépett köztársasági elnök valóban betartja-e a magyar kisebbségnek tett ígéreteit. Elengedhetetlen lenne felismerni, hogy mennyire releváns a magyar-szlovák jószomszédi viszony. Továbbá lényeges lenne tudomásul venni, hogy a jövőben nem egymás ellen, hanem egymást támogatva kell fellépni a közös ügyekben.

De ez az út még nagyon hosszúnak ígérkezik, mely során az első lépés a szlovák állampolgársági törvény mihamarabbi módosítása. Mindezt összevetve a jövőben kialakulhatna egy kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapuló partnerség, amely a jövőben garantálná a két ország közötti kooperációt, továbbá megkönnyítené a szlovákiai magyarok identitástudatának megőrzését, ezzel csökkentve az „elszlovákosodást”.

Irodalom

- Bakk Miklós: *A "kettős állampolgárság" kronológiája*, <http://www.kettosallampolgarsag.mtaki.hu/kronologia.html>, Letöltve: 2014.06.18.
Kitekintő: *In Memoriam 2004. december 5.*, http://kitekinto.hu/karpat-medence/2008/12/05/in_memoriam_2004_december_5/#.U6F66ihlf9s, Letöltve: 2014.06.18.
Magyar Hírlap: *Letette elnöki esküjét Andrej Kiska*, <http://www.magyarhirlap.hu/letette-elnoki-eskujet-andrej-kiska>, Letöltve: 2014.06.19.

¹³ MTI: *EMT-elnök: a tervezett módosítás után is diszkriminatív marad a szlovák állampolgársági törvény*, <http://mti.hu/Pages/news.aspx?newsid=421285&lang=hun#421285>, Letöltve: 2014. 06. 19.

¹⁴ MTI: *Németh Zsolt: az új szlovák elnök nyilatkozata nagy előrelépést jelent a magyar-szlovák viszonyban*, <http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx?Pmd=1>, Letöltve: 2014.06.19.

- Monika Borovanová: *Diskurzívna analýza slovensko-maďarského sporu odvojité občianstvo: Aký význam má občianstvo na Slovensku?*
https://is.muni.cz/th/385078/fss_m/DP_Borovanova.pdf, Letöltve: 2014. 03. 07.
- MTI: *EMT-elnök: a tervezett módosítás után is diszkriminatív marad a szlovák állampolgársági törvény,*
<http://mti.hu/Pages/news.aspx?newsid=421285&lang=hun#421285>, Letöltve: 2014. 06. 19.
- MTI: *Kettős állampolgárság: A szlovák elnökjelöltek nagy része nem büntetné más állampolgárság felvételét,*
<http://mti.hu/Pages/news.aspx?newsid=383499&lang=hun#383499>, Letöltve: 2014. 03. 10.
- MTI: *Németh Zsolt: az új szlovák elnök nyilatkozata nagy előrelépést jelent a magyar-szlovák viszonyban,* <http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx?Pmd=1>, Letöltve: 2014.06.19.
- MTI: *OGY - népszavazás a kettős állampolgárságról,*
<http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx?Pmd=1>, Letöltve: 2014.06.18.
- Szarka László: *A kettős állampolgárság jogintézménye a kisebbségi és a migrációs léhelyzetek kezelésének eszköze*, Kisebbségkutatás, 2004. 2. szám.
- Strata štátneho občianstva Slovenskej republiky*, Ministerstvo vnútra Slovenskej Republiky 2010.
- Talpai Lóránt: *A kettős állampolgárság lehetősége különböző szempontok alapján*, Kisebbségkutatás, 2010. 1. szám
- TA3 televízia: *Zvolení prezident SR Andrej Kiska*
<http://www.ta3.com/clanok/1037654/zvoleny-prezident-sr-andrej-kiska.html>, Letöltve: 2014. 04. 03.
- Výsledky Volieb: <http://www.vysledkyvolieb.sk/prezidentske-volby/2014/vysledky/2-kolo>,
Letöltve: 2014. 06. 19.
2010. évi XLIV. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról

A szerző a Pannon Egyetem hallgatója.